

RUM-ERMENİ-HOYBUN İŞBİRLİĞİ VE ANADOLU'DAKİ TOPLU MEZARLAR

Prof. Dr. AZMİ SÜSLÜ

Tarihte azınlıklara, kendi dininden, ırkından, kültüründen olmayanlara, kendi dilini konuşmayanlara Türkler kadar müsamahalı davranan tek bir millet gösterilemez. Bunun biri, Orta Asya'dan beri çeşitli iklimler ve zaman dilimleri içinde gelen, diğeri de İslâmiyetle kazanılan, mükemmelleşen iki ana kaynağı vardır. İster 1020, ister 1071, isterse 1461 veya 1571 olsun, bu hoşgörüyü Kafkaslar'da, Anadolu'da Kıbrıs'ta görmek, yaklaşık bin yıllık dönem içinde müşahade etmek, tavsik etmek mümkündür. Hatta, yine hiçbir millette görülemeyecek derecede, bu toleransın taşıdığı ve azınlıkların Türklerden çok daha fazla haklara sahip olduklarını, çoğaldıklarını, zenginleştiklerini, müreffehleştiklerini bile söylemek bir mübalâğa olmayacaktır. Osmanlı Devleti'nin son ikiyüz yıl içindeki durumu buna bir örnek teşkil etmektedir.

Ancak, bütün bu toleransa, bazı batılı yazarların ifadesiyle aşırı toleransa karşılık, dünya tarihinde yine azınlıklardan en çok çeken, en fazla ihanete uğrayan, en çok katledilen millet te Türkler olmuştur.

Osmanlı Devleti yıkılmış, herkes yerlerine çekilmiş olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti'nde de hâlâ bazı unsurların veya her seferinde olduğu gibi onlar adına bazı çevrelerin tezvirâtı devam etmektedir.

Daha seferberlik başlar başlamaz, başta Ermeniler ve Rumlar olmak üzere Osmanlı Devleti'ndeki azınlıklar, zaman zaman Doğu Anadolu'daki Kürt ve Arap aşiretlerini de tahrik, teşvik hatta tehdit etmek suretiyle, Ruslar, İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Yunanlılarla birlikte, hem cepheden, hem de cephe gerisinden düşmanla işbirliğine girmişlerdir. Bunlar, hem Birinci Dünya Savaşı, hem de Milli Mücadele sırasında cephede Türk askerine saldırmak, sabotajlar yapmak, casusluk yapmak veya sivil halka mezalim veya katliâm yapmak suretiyle faaliyet göstermişler yani ihanet etmişlerdir. Faaliyet sahaları, sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu değil, aynı zamanda Kuzey, Güney ve Batı Anadolu olmuştur. Devletin bu isyanlar, ihanetler karşısında aldığı tedbirler ise, savaş sırasında birçok devletin yaptığı gibi, onları yok etmek değil, sadece "tenkil etmek, sevk ve

iskân etmek” olmuştur¹. Buna rağmen olaylar durmamış ve 1,5 milyon Türk savaşlarda hayatlarını kaybederken, 1 milyon sivil halk ta, Lozan Antlaşması’nda ifade edildiği üzere, batılı devletler tarafından desteklenen azınlık çeteleri tarafından soykırıma tâbi tutulmuşlardır.

Bu faaliyetler, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan sonra da Taşnak, Hınçak, Ramgavar, Kürt-Ermeni Hoybun ve Rum-Ermeni cemiyetleri veya çeteleri tarafından sürdürülmüştür. Böylece Hayat Meselesi, Musul-Kerkük-Süleymaniye Meselesi, Dersim İsyanı, diğer isyanlar ve günümüzdeki bazı terör hareketlerinde, Türk temsilcilerine karşı planlanan suikastlerde hep bu çetelerin veya cemiyetlerin ve batılı devletlerin rol oynadıkları görülmüştür.

Yaklaşık 70-80 yıldır devam eden bu olayları biz burada, başta T. C. Cumhurbaşkanlığı Arşivleri olmak üzere orijinal belgelerle ve kronolojik olarak gözler önüne sermeye çalışacağız.

Ermeni ve Rum çetelerinin Trabzon çevresindeki mezalim ve katliamlarıyla ilgili Genelkurmay ATASE Arşivi’nde bulunan yüzlerce belgeden 2 Şubat 1918 tarihinde Üçüncü Ordu-yu Humâyûn Kumandanlığı’na İkinci Kafkas Kolordusu Kumandanı Mirliva Şevki imzasıyla gönderilen “zâta mahsûs” yazıda “...Trabzon ve civarındaki Müslümanların tehlikede olduğu, mülhakâtta Rumların Trabzon’a toplanmalarına mukabil, kasabalar-daki Müslümanların da dağ köylerine kaçtıkları, 28.1.1918’te Gürcü, Ermeni ve Rumlardan mürekkep ikibin kişilik bir çetenin Polathâne kasabasını işgal ettikten sonra Polathâne Müslüman kadınların başlarını kestikten, yüzlerini parçaladıktan sonra, parçalara ayrılan erkek ve kadın cesetleriyle, muhtelif azalarını gayet galiz ve şeni’ bir şekilde teşhir ettikleri ve yine Polathâne’nin 16 km. güneydoğusundaki Orus köyündeki Müslümanların Ermeni ve Rum çeteleri tarafından kâmilan katledildiği...” (Ekler: 1)² ifade edilmiştir.

Yine 12 Temmuz 1921 tarihinde Ankara Büyük Millet Meclisi Reisi Muhterem Mustafa Kemal Paşa Hazretleri’ne hitaben gönderilen “Mümtez” imzalı, Cumhurbaşkanlığı Arşivi’ndeki belgede, “...Alçak Yunanlılarla, yerli Ermeni ve Rum hâinlerinin gayr-i müsella Müslümanla-

¹ Bu dönemde Ermeniler için olduğu kadar onlarla birlikte veya ayrı olarak zararlı faaliyetleri görülen Rumların da zararsız bölgelere nakledildiklerini müşahade ediyoruz. Bkz. Dâhiliye Nezareti Muhacirîn Müdüriyet-i Umumiyyesi, Cemiyet-i Akvâm ve Türkiye’de Ermeni ve Rumlar, İstanbul, 1337, s. 16-17.

² T.C. Genelkurmay ATASE Arşivi, dolap 163, klasör 2697, dosya 440, fihrist 11-1-2.

ra yaptıkları fecâyiin her tasavvurun fevkinde olduğu, katliâmdan yüzlerce şehid-i meşhûdun ve gâiblerin olduğu, yangın ve yağmakârlığın pek müthiş olduğu...” ifade edilmiştir (Ekler: 2)³.

20 Nisan 1929 tarihinde Riyaset-i Cumhur Kâtib-i Umumiliği'ne Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya imzasıyla gönderilen belgede ise, Beyrut'tan alınan istihbarata göre, eski Osmanlı Van Meb'usu Vahan Papasyan'ın Taşnak faaliyetlerini destekleyen Fransa tarafından Suriye'nin kuzeyinde Ermenilerle Kürtleri yerleştirmek ve teşkilatlandırmakla görevlendirildiği, yine İngiltere'nin de Taşnakları destekleyip bu faaliyetleri organize etmek için bölgeye askeri görevli gönderdikleri, teşekkül ettirilecek Kürt-Ermeni çeteleriyle Irak ve Suriye hududundan Türkiye'ye karşı faaliyete geçecekleri ve Suriye'deki Kürtlere komiteler kurdurulduğu” ifade edilmiştir (Ekler: 3)⁴.

Şubat 1931'de aynı imzayla gönderilen “mahrem” kayıtlı yazı ekinde Suriye'de müteşekkil Kürt-Ermeni Hoybun Komitesi'ne ait alâmet-i fârîkânın fotoğrafı takdim kılınmıştır (Ekler: 4-a-b)⁵.

Bu belgelerde görüldüğü üzere, 1878'lerde Berlin Kongresi'nin 61. maddesine koyduktıkları hükümlerle Ermenileri Türklere, Kürtlere karşı korumayı ve Doğu Anadolu'da bir “Ermenistan” kurmayı amaçlayan batılı devletler, Birinci Dünya Savaşı sırasında Arapları Türklere karşı kışkırtarak “Büyük Arabistan” hayalini ortaya atmışlar, bu ikisinde de muvaffak olamayınca bu defa bir “Kürdistan” kurma hayaline kapılmışlardır. Bu amaçla da Taşnak ileri gelenlerine Kürtçede “benlik” manasına gelen “Hoybon” ve Ermenicede “Ermeni yurdu” manasına gelen “Haypun” kelimesini birleştirerek Hoybun (Indépendance) Kürt-Ermeni Cemiyeti'ni kurdurtmuşlardır. 1927-1930'lardaki T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivi İstihbarat belgelerine, 11 Ekim 1930 tarihli Glarus Zeitung (Alman) gazetesine, 21 Ekim 1930 tarihli Fethü'l-Arab gazetesine, 2 Aralık 1930 tarihli Sehend (İran) gazetesine göre bu cemiyetin faaliyetleri şu şekilde sıralanmıştır: Kürtler, İngilizler tarafından teşvik edilmiş, silah, malzeme ve para yardımı yapılmıştır. İngiliz basını Cemiyet-i Akvam'ın müdahalesi için çalışmıştır. İranlılar harekâtın başında yardım etmişlerdir. Amacı ise, Türkiye ile Rusya arasına bir “Tampon Devlet” sokmak, Türkiye'yi iktisaden zayıf düşürmek, Türkiye'yi mukavemetsiz bırakıp İngiltere ile anlaşmaya sevk-

³ T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 1, kutu 5-2, dosya 12-2, fihrist 65.

⁴ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 6, kutu 60-1, dosya 65-1, fihrist 2/26, 2/4-6.

⁵ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 50-4, dosya 64, fihrist 2/9: 10.

mek, Doğu petrollerinden faydalanmak için Kürtleri elde etmek, Kürtlere her çeşit silah ve makinalı tüfek verip kendi menfaatleri için Kürt kanı döktürmek olmuştur⁶.

Yine 5 Eylül 1929'da Dâhiliye Vekâleti'nden Riyaset-i Cumhur Kâtib-i Umumiliğine gönderilen ve Ermeni Taşnak Komitesi'nin Paris'te yaptığı 2. Kongre kararlarını ihtiva eden "mahrem" raporda Kürt-Türk muharebâtının devam ettiği, Kürtlerin muzaffer olacağı, Süreyya Bey Bedirhan'ın Kürt ve Ermenilerle meskûn şehirlerde tahriklerde bulunduğu, Kürt-Ermeni işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiği, Rumların Kürtlerle ilgilendikleri, New York'ta çıkan Yunan National Herald gazetesinin Hoybun Komitesi'nin (resmi!) tebliğleriyle, Süreyya Bey Bedirhan'ın makalelerini neşrettiği, Türkiye aleyhinde propaganda yaptığı, Türkiye Reisi Cumhuru Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın muhtemelen Amerika'ya resmi bir ziyarette bulunacağı, Türkiye'deki Amerikan mektebelerini kapatan, Hıristiyan düşmanı olan (!) bu kişinin Amerika ziyaretine efkâr-ı umumiyenin tahammül edemeyeceği, milyonlarca Ermeni ve Rumu katletmiş (!) Türk Hükûmeti mensuplarının Amerika'ya kabul edilmemeleri gerektiği, hâricte emniyetini sağlayan Türkiye'nin son dört-beş yıl içinde dâhilde izleri kaybolmayacak inkılâplar yaptığı, geliştiği, Türklerin Anadolu'nun her tarafını dolduracak nüfusta olmadığından (?) Doğu Anadolu'nun Ermeni ve Kürtlere verilmesi gerektiği, Kürt meselesinin Ermeni meselesine bağlı olduğu, Şeyh Said isyanının Türk Hükûmeti'ne 100.000 Liraya ve 50.000 kişinin telefine sebep olduğu, trmandırılan yeni Kürt hareketinin Türkiye'ye daha büyük gailer açacağı, bu harekâтта Ermenilerin yanısıra Lazların, Çerkezlerin, İtilâfçıların, Halifecilerin harekete geçirilmesinin lüzumlu olduğu, İstiklâl ümitlerini Türkiye'ye bağlanmış olan Gürcüler ve Azerilerin ve diğer Kafkas milletlerinin en büyük düşmanlarının sadece Rusya değil aynı zamanda Türkiye olduğu ifade edilmiştir (Ekler: 5-a-8)⁷.

15 Eylül 1937 tarihinde Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya imzasıyla ve "çok acele" kaydıyla Riyaset-i Cumhur Umumi Kâtipliği'ne gönderilen yazıda Irak'ın Zaho kazasından Türkiye'ye külliyetli miktarda silah ve cephane geçirildiği ve bunların Kürt Hoybun Cemiyeti adına Ermeni Taşnak Cemiyeti tarafından Kamışlı'daki Ermeni ve Kürtlerin yardımlarıyla tedarik edildiği ifade edilmiştir (Ekler: 6)⁸.

⁶ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 50-4, dosya 64, fihrist 2/7: 8; Sadi Kocaş, Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk Ermeni İlişkileri, Ankara, 1967, 2. baskı, s. 264, 266.

⁷ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 6, kutu 61-2, dosya 63-1, fihrist 2/102 (2-7).

⁸ Cumhurbaşkanlığı Arşivi, dolap 5, kutu 52-1, dosya 64-1, fihrist 6/37.

Son olarak zikredeceğimiz yine aynı mahrecli belgede ise, "Fransızların şimdiye kadarki çalışmalarının amacının Hoybuncu, Ermeni ve Süryanilerle Kürtleri kendilerine bağlayarak El-Cezire'de bir Hıristiyan ekseriyeti yaratmak, burayı kendi hâkimiyetine alarak Türkiye ile Suriye arasında bir "Etat Tampon" vücuda getirmek ve kendisine bağladığı bu unsurları icabına göre Suriye ve Türkiye'ye karşı kullanmak ve yine bu unsurların Türkiye'den çapulculuk ve hırsızlık yapmalarına göz yummak olduğu" ifade edilmiştir (Ekler: 7).

Musul, Kerkük, Süleymaniye Meselesi'nin Türkiye lehine halledilememesine rağmen, Hatay Meselesi onun lehine çözümlenmiştir, ama, Suriye ve Irak'ta dün olduğu gibi "Etat Tampon"lar yerine, bugün buralardaki Türklerle Anadolu Türklerinin irtibatını kesmek ve eşkiya gruplarını teşvik etmek üzere Zaho gibi stratejik yerlere silahlı Peşmergeler yerleştirilmiş, PKK. kampları kurdurulmuştur. Destekleyenler de Suriye, Irak, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi ve yine İngiltere, Fransa ve klasik dostlar Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'dir.

Bunlarla ilgili birçok belgeden konumuzla ilgili olan ve her yıl Nisan aylarında dünyanın her tarafında olduğu gibi özellikle Yunanistan'da yürütülen faaliyetlerden bir tanesini zikrederek konuyu bağlamak istiyoruz. İşte 17 Nisan 1991'de Atina'da yayınlanan ve Yunanistan gibi Kıbrıs Rum kesimi, Avrupa ve ABD'ndeki bazı siyasi gruplarca desteklenen Rizospastie gazetesindeki haber:

"Osmanlı tarafından 1915'te Ermenilerin trajik katliâmı, bu defa benzer dramatik şartlarda uluslararası gündem merkezine gelmektedir. Bu, Kürtlerin Saddam Hüseyin'in tanklarının önünde korku içinde kaçmakta olduğu Irak'taki trajik döneme rastlamaktadır.

Ermeni soykırımının 76. yıldönümü sebebiyle dün yabancı muhabirler derneği salonunda Ermeni halk hareketi tarafından basın toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda Yunanistan'daki Ermenilerin Başpiskoposu Voskan KALPAKIAN, Ermeni soykırımının tanınması için partilerarası parlamento komisyonu temsilcileriyle konuşmuş ve bahsekonu komisyonun, Ermeni soykırımının Yunan Parlamentosu tarafından kabul edilmesi için aldığı insiyatiflere değinmişlerdir. Diğer konuşmacılar Andreas Lentakis (Sol Koalisyon), Konstantinos Karamanlis, Theodoros Kassimis (YDP) ve Stelias Papatthemelis (PASOK)'dir.

Basın mensuplarına dağıtılan dökümanda, 1915-1922 dönemi soykırımının, Ermeni halkının üçbin yıllık tarihinin en dehşet verici sahifesi ol-

duğu, 2 milyon ölüden (o zamanki Ermeni nüfusunun yüzde 50'si) başka hesap edilemeyen maddi ve kültürel zararlar meydana geldiği ve herşeyden önemlisi de bu hareketin, Türk işgalinde bulunan Batı Ermenistan'ın Ermeni nüfustan başka Türkiye, uluslararası toplumun müsamahası ile başka halklar mesela Kürt ve Kıbrıs halklarına karşı yeni cinayetler işlemeye devam etmektedir. Buna paralel olarak, Atlantik aşırı patronlarının belirttiği gibi, Türkiye, yeni düzende bölgenin jandarması rolünü üstlenmeye hazırlanmaktadır. Yunanistan, Pantürkizmin nişangâhında, tamamen öncelikli ilk hedef olarak bulunmaktadır. "Azınlık", "Ege" sorunları ve Azerilerin Ankara tarafından patronajı Türk idaresinin siyasi hedefinin sarıh örneğini teşkil etmektedir, denilmektedir.

Bölgede, Ermeni halk için "Soykırım Dosyası" kapanmamıştır. Kendilerine karşı işlenen kesin cinayetten birkaç yıl sonra Ermeniler, tarihi topraklarının küçük bir parçasında, bugünkü Ermeni Cumhuriyeti'nde, kendi vatanlarını kurmuşlardır. Tarihi topraklarının bu küçücük parçasında Ermenilerin yaşaması, soykırımın başarısızlığı anlamını da taşımaktadır. Ermeni Cumhuriyeti'ndeki üçbuçuk milyon ile gurbette yaşayan üç milyon Ermeni tek ses ve tek ruhla, haklarını istemektedirler, denilmektedir.

Yunan Parlamentosu'nun 152 milletvekili tarafından imzalanan ve açıklanan kararında, diğerleri meyanında,

BM.'den, BM. Anayasası ve organlarının faaliyet alanlarındaki bütün önlemleri almasını ve bu suretle de,

— Türk Devleti'ne karşı, Ermeni milleti aleyhine işlediği soykırım nedeniyle müeyyideler koymasını;

— Türkiye tarafından, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin büyük bir bölümünün işgaline son verilmesini ve Kürt halkına karşı uyguladığı tahammül edilmez siyasi ve kültürel baskıların durdurulmasını sağlanmasını istiyoruz, ifadeleri yer almıştır.

Anadolu'daki Toplu Mezarlar:

Tebliğimizin başında yeryüzünde azınlıklara en çok hak tanıyan milletin Türkler olmasına rağmen, onlardan en çok çeken, en çok eziyet gören, katledilen milletin de Türkler olduğunu belirtmiştik. Kaskaslar'da, Trakya'da, Kıbrıs'ta olduğu gibi bugün Anadolu'nun doğusunda Ermeniler, batısında da onlarla birlikte Rumlar tarafından katledilmiş olan Türklere âit yüzlerce toplu mezar bulunmaktadır. Bunlardan Trakya, Kıb-

rıs ve Kafkaslar'dakilerle ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Yine, Rumlar ve onları destekleyen Ermenilerin yaptığı mezalim ve soykırımla ilgili bazı araştırmalar da yapılmış olmakla birlikte, Batı Anadolu'daki toplu mezar mahalleri üzerinde hemen hemen hiç araştırma yapılmamıştır.

Son yıllarda, sürekli olarak ve ısrarla Avrupa ve ABD Parlamentolarında gündeme getirilen sözde Ermeni "soykırım karar tasarıları"na cevap vermek ve Lozan'da Lord Curzon'un tavsiyesiyle bir kenara bırakılan 1 milyon Müslüman Türk'n kan bedelini "bakar kr" hline gelen bazı vrelere duyurmak üzere, Doğu Anadolu'da birçok araştırma yapılmış ve 200'n üzerinde toplu mezar mahalli tesbit edilmiştir.

Arşivler, yerli-yabancı müracaat eserleri ve olayları bizzat görmüş, yaşamış olan Gazilerle yapılan mlktlardan sonra yerli-yabancı ilim adamları, basın-yayın mensupları, canlı şahitler ve mahalli halkın huzurunda Erzurum'da Temmuz 1986 ve Ekim 1988'de iki, Kars'ta Mart 1986 ve Haziran 1991'de iki, Van'da Temmuz 1986 ve Nisan 1990'da iki olmak üzere toplam altı toplu mezar mahalli açılmıştır. ıkan binlerce iskeletle, bulguların hepsinin de Türklere aıt olduğu yerli-yabancı Tarihi, Arkeolog ve Antropologlar tarafından isbat edilmiştir. Bunlar, delilleri ve kaynaklarıyla birlikte Erzurum, Kars ve Van'daki "Katlim Seksiyonları"nda birer ibret levhası hlinde sergilenmektedir.

Temennimiz, bu toplantıdan çıkacak bilimsel gerçeklerden de hız alarak, Batı Anadolu ve Kıbrıs'ta da benzer tarihi, arkeolojik ve antropolojik araştırmaların yapılması ve sonuçlarının yerli-yabancı kamuoyuna teşhir edilmesidir. İşte bu şekilde Ermeni iddiaları konusunda ulaşılan başarıya Kıbrıs ve Batı Anadolu'daki Rum-Yunan iddialarında da ulaşılmış ve klasik müdafaadan taarruza geçilmiş olacaktır. Böylece Türkiye, "reaksiyoner" değil, "aksiyoner" pozisyona yani "haklı" duruma geçecektir.

TarihveMedeniyet.Org

سجده اول
۴۹/۵/۷

سجده

والتی عربی لایسبسی
نومرد

۵۶
۱-۱

ایچیی اردوگنکلیزه قوشا-انف

۴۷۵

ذاتنه کوشه

- ۱- ۴۹/۱/۱۱ قایع و ۸۹ دوردو شفا یله دشمه طرفه سوو ایله کجه عصبه ایله
یوزبای ایلیکم انسی ۸۸ د ۴۹/۱/۱۱ قایعانه وقفه کیرک ۷ : ۱ کیشوره
جوب شوقیه دوتک قریه نون اوج ایو- یازمه .
بوندون برسی ۴۹/۵/۱۱ قایعنه چاسوقله دشمه طرفه سوو ایله اولون
قرع قضا ایله کلا لک ایضاب ضابطه دکی وقت اذینک سوره قی اولون
ذو و . بوشوقیه و دونه موخ معلا- قوشه .
دیگر ایک توبه مخدای حدیثه بروجانی عصبه اولور :
۲- بوشوقیه شفا و کزه صعب اولون قند و سی شفا و سورتوک خیریه خانی
ارومره طوبه دملک قضا آتی اجرائیده و لر .
بروسی بردی جوب غریبه کزه صعب اولون کشف و سی صعب دله ای
۳- ۴۹/۱/۱۱ ده برسی طوبه سی قره سوزاشه دوشور و ده ک دله
غریبه کی اقامه کول قضا آتی اجرائیده دیمه طربزونه عدوت ایتور .
۴- اقیاب قضا نه دوشفا نه کی - دمدکماند طربزونه چکاشور .
طربزونه یک زیاده خنده و - و .
طربزونه دچلا - یازمه ایستار یک زیاده نرکده بر معقد - لر .
مکفا نه کی - دمدک طربزونه طوبه نرکده معای ؛ قند ده کی سفاندره مع اولور
خایجه و - لر .
۵- ۴۹/۱/۱۱ ده کورج - ایسی و دوردون مرکب ایلیک کیشک بریند بوشوقیه
قیمی اشک اتیه واد جاز و ده چادرل قوشه و بوشوقیه سفاندره حسیانه جوت

Azmi Süstü

1	4-2571
2	56
3	11-2

وکیل حریفه لایحه
نومرد

مورد

تاریخ عام ایتمه

سیاهه قارینه لایحه باشی کسره : لایحه یازد لایحه ؛ واکماله قارینه یازد لایحه
جساره و افعالی قارینه خایه قارینه و شیخ بر حوضه قارینه ایتمه

2 - 1/1/1999 کیمی لایحه نه ناک ادواتی کیمونه خوب شریفه کی او سوی قارینه
ایسی و درج یازد نه ترکیب بر قارینه طرفه یازد لایحه و نیکه ایتمه قارینه عام ایتمه

ایکی قارینه قارینه قارینه قارینه قارینه
شیکه

Ek 1-b

تعمیراتی محترم حضرتعالی

تعمیراتی محترم حضرتعالی

تاریخ: ۱۷/۰۵/۱۳۸۵

شماره: ۱۳۸۵/۱۷

موضوع: ...

از مینه مواصن اندم آجاده توانیدله بولی ارشاد و رسم
 عاقلندینک بوضع مسکنده بایقوری نجایله که تصورک
 حوقف در قتل عامده بوز لوج شریک شهور و غایب
 موقدر بانقیده و بانخاک لکک مدکسه و انز شهای
 موسیوره لور و ترجمان قیام قضا ل احمد قایله
 سمنر هیاتدره بواستی زانه مدیونده عقیقه و حدیث
 ات بونک خدیج لقا ایقا انجدر در سنم غرضن بول
 میان و همان مجبولدر و صد شکرانه و تقطعات ابرم اعتر

A	۱۱۱-۴
D	۱۸-۲
F	۵۵

منا
۲۹

ارضا
۷۷ ۷۱ ۷۷

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI

Yer No. : _____

Dos. No. : _____

Ves.ka No. : 2150

Azmi Süsti

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI
Ş. 3 Ek. 1
#4026

ANKARA
21-4-1929

IV-16-b
65
F 2-4

Riyaseti cumhur kâtibi umumiliğine

Ermeni Taşnak fırkası ile Kürtlerin Suriyedeki faaliyetlerine dair. Beruttan alınan malûmat sureti leffen takdim kalındı efendim

M. R.

Dahiliye vekili

3
1201 S. 1011

E.
24-IV-1929

M.

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞI
Ev. No. :
Def. No. :
Vesika No. :

A

Cevaplarda Şube ve Kısm numularının dâire mevrûdur

Ek 3-a

T.C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI

S Ü R E T

ANKARA
- - 929

Ş. Ka.

IV-4-b
65
F 25

1) Serkis Kadriyanın (Hiçak fırkası erkânından) katli Üze-
rine derdest edilen Tağnaklar kâmilten tahliye edilmişlerdir .
Sabık Van meb'usu Vahan Papasyanın evrakı meyanında ,Amerikadaki
Tağnak merkezi umumiyesiyle taati edilen şayanı dikkat evrak meve-
uttur . Bu muhaberattan anlaşılacağı vechile Tağnaklar şimali
Suryede yani Türk hududu mintakasında külliyetli miktarda Ermeni
muhacirleri yerleştirmek ve bu suretle şimali Surye de bir nevi
(Ermeni ocağı) tesis ederek , Kürtlerle daimi surette teğriki me-
sai etmek maksadını takip etmektedirler . Hatta bu hususta Kürt-
lerle Tağnaklar arasında bir de itilâf aktedilmiştir .

2) Vahan Papasyanın üzerinde 5000 dolar zuhur etmiştir . Bun-
dan mada Suryeye muvazaletinden sonra bir ay zarfında 4000 Dolar
sarfettiği de bankadan tahkik edilmiştir . Papasyan vilâyeti şar-
kıye işlerinde mutahassis addedildiği için Suryede teşkilât vüode
ketirmek üzere buraya gönderilmiştir . Esasen kendisi de ilk ifa-
desinde aynen demiştir ki :(Kadriyanın katlinden katliyen malûma-
tim yoktur . Ben Tağnak fırkası tarafından Suryede teşkilât yapmak
ve Türk hududunda Ermeni muhacirleri yerleştirmek için buraya gön-
derilim . Fransa hükümeti faaliyetinden ve bana tevdi edilen va-
adından haberdardır . Fazla bir şey söyleyemem . Arzu ederseniz
Hariciye nezaretinden sorabilirsiniz .)
Bu beyanattan anlaşılacağına göre , Fransız hükümeti Tağnak faali-
yetine muvafakat etmiştir .

3) Diğer taraftan İngilizlerin de Tağnaklara muzaheret ettiği
aşikârdır . Bir kaç gün evvel Beruta Peterson namında bir İngiliz
yüzbağası muvazalat etti . Mumaileyh , Beruta gelir gelmez Vahan
Papasyanı , Hadisyanı diğer Tağnak rüesasını aramış ve saatlarca
bunlarla görüşmüştür . Yüzbağası Peterson Fransız fevkalâde komiser-
liği erkânından binbaşı Burniyenin refakatında olarak şimali Surye-
ye hareket etmiştir . Bunlara Antâkyaya mebisus Derkalosetyan dahi
iftirâk ve refakat eylemiştir .

Elyevm Antâkyaya ve İskenderun havalisinde tetkikatta bulunmaktadırlar
Mahalli gazeteler bu seyahatin Ermeni muhacirlerinin iskânı
meselesiyle alâkadar olduğunu yazmaktadırlar .

4) Devran eden bir rivayete göre Suryeye iltica eden Kürtler-
den , Ermenilerden ve sair firarilerden mürekkep çeteler teşkil
edilecek ve bu çeteler Surye ile Irak hududu mantakalarında Tür-
kiyeye karşı faaliyete geçecektir .

Cevaplarda Şube ve Rızım numaralarının derst mercudur

BAŞKANLIĞI ARKIV
MÜHÜRÜ

Azmi Süslü

T. C.
DARİLİYE VEKÂLETİ
Umum Jandarma
KUMANDANLIĞI
Ş. Ks.
J. _____

ANKARA
- - 929

A	12.4.29
D	65
F	2-6

Kürtler : Suryenin muhtelif şehirlerinde komita teşkilâtı vücade getirmekle megguldürler . Taşnaklar her tarafta Kürtlere azami muzaheret ve muavenet göstermektedirler .
Yakında Kürt komitası tarafından Halepte bir gazete negredilecektir . Kürtler bu hüsusta hükümete muracaat eylemişlerdir .

Aslıyan ayınıdır . 20/4/929

Cevaplarda Şube ve Kurum numaralarının dardı meroudur

Ek 3-c

12/931 Ekler: 4-a

T. C.
DAHİLİYE VKALETİ
Emniyet Umumiyeye Umum Müdürlüğü

Yer: _____
Dos. No: _____
Vaskı No: _____

U-197

R. C. Kâ Umumlığına

Mahremdir

1928 Suriyede müteşekkil Kürt ve Ermeni haybân komitesine ait
alâmeti-farikenin fotografisi leffen takdim kılınmıştır efendim.

IV-16-a
64
2-9

Dahiliye Vekili .

C. Hadıy

S. V. V.

3
940

em. t.

1928

Azmi Süsü

A	IV / 6 - 2
D	64
F	2 - 10

Ek 4-b

T.C.
DAHLİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umumî Müdürlüğü
Şube Birimlik
Husulî 2482/754
Umumî

A 17-16-6
B 15
F 2-4

57 8 / 1929

Riyasetcumhuru Katibi Umumîliğine

Mahrem

1 m. 6

Ermeni Tağnak Komitelerinin Pariste inikat eden II in
ci kongresinde müzakere ve memleketimize ta'lik eden mesele —
hakkında olıs edilen malîyatı mübeyyin rapor sureti leffan tak-
dim olundu efendim.

Dahiliye vekili

m.

A. H. H.

Cemil

3
2188

CUMHURBAŞKANLIĞI ANŞİVİ
Yer No. : _____
Şifre No. : _____
Telsiz No. : _____

Ab. V. H. bu belge parçaları muhafaza ettirilmeye elverişli ve muhafaza edilmeye elverişli değildir.

Azmi Süslü

T.C.
KAHİLİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umum Müdürlüğü
Şube
Hususi
Umumi

A 11-16-b
D 65
F 2-8

LÜ. HURHAŞANLIĞI ARŞİVİ
Yar. No. :
Dok. No. :
Vesika No. :

Tağnak kongresinde müzakere edilen siyasi
mesail.

Amerika muhabirinin yazıyor .
Ahiran Parieta in'ikat eden II inci Tağnak kongresine iştirakede
Amerika muhabirleri avdet etmişlerdir. Muhabirlerden Hoyronik
gasetesi ser muharriri Hopen Tarpinyan gasetesinde , Kopernik Ta
ndareiyen ile Vahaken Kirboyan ise alefi nutuklarla kongrada ve
fılan muharreratı isah ve müdafaa ediyorlar . Bu münasebetle Bam
gavar gaseteleri bahta Bostonda müntezir Baykar gasetesi olmak --
üre kongranın muharreratını şiddetle tenkit ediyorlar ve Tağnak
ların , tarihin acı derelerinden zerre kadar istifade etmiyerek
al'an gergilest arkasında kosmakta olduklarına kayt ediyorlar .
Bu insuata leh vealeyhte yazılan şayanı di kat makaleleri kâmi-
len size göndereceğim. Tağnakların makale ve nutuklarından anla-
ıldığı veçhile Ermeni - Kürt teğriki mesaisine bilhassa ehemmi-
yet verilecektir. Esasen Süreyya bey Bedirhan dahi son zamanlar-
da yeniden faaliyet göstermeğe başlamış olup Kürtler ve Ermeni-
lerle mekân şehirleri tekrar siyarete çıkmıştır . Diğer taraf-
tan Hedion komitesi de muntazaman tebliği resimler neşrederek ,
vilâyatı çarkıyede Kürtlerle Türkler arasında muharebatın halen
devam ettiğinden ve Kürt muzafferiyetinden bahsederek Hoyton ko-
mitasına yani azalar kaydına çalışıyorlar. Son zamanlarda başı
Bum gaseteleri dahi Kürt mes'alesiyle istigal etmeğe başlamış-
lardır . Bilhassa Nevyorkta müntezir ve Yunanlıların neşiri ef-
kârı olan (Nasyonel Heralt) gasetesi Hoyton komitesinin tebliği
resimlerini muntazaman neşretmeğe mekle beraber Süreyya bey Be-
dirhanın makalelerini derçeylemektedir . Diğer taraftan mekûr
gasete Türkiye aleyhinde dahi daima propaganda yapmaktadır. Ni-
tekim, 2 hasiran tarihli mühasında Türkiye râisi emshuru Gâsi
Mustafa Kemal paşanın yakında Amerikaya siyarete etmek niyetinde
bulduğundan bahsederek Amerikan mekteplerini seddeden ve

Çaraba yazılacak muharrerata alt öldüğü şube tarih ve numarasının derç itçe olmasz dır.

Ek 5-b

T.C.
MİLLİYE VEKÂLETİ
Milliyet Umum Müdürüğü

Şube _____
Hususi _____
Umumi _____

A JV. 16-b
D 65
F 2-9

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI
Yer No. : _____
Dos. No. : _____
Vesika No. : _____

2

Amerikalılara karşı haşmane hissiyat perverde eden Hıristiyan - düşmanı bir reelin Amerikayı siyaretine efkârı ummiyenin tahom mül edemiyeceğini yazmıştır. Yunan gazetesi alyevm Amerikada bulunan sihiye vekili Rafik beye karşı makamata resmîyenin göste rdiği hususî kabulü de şiddetle tenkit ederek milyonlarca Ermeni ve Rum katletmiş olan Türk hükümetinin mümessillerinin Amerika-ya kabul edilmeseleri lâzımgeldiğini yazıyor ve fıraatten istifa fada ederek Türkiye ve Türk inkılâbı hakkında gayrı müsait ma- lâhuzat neşretmektedir. Rumlara buradaki faaliyeti sizi alâkadâr ederse ayrıca tafsilât yazarım. Gündün en mühim mes'alesini teş- kil eden Taşnak kongresinde müzakere edilen siyasi mesele hakkında da Taşnak fırkası merkezi ummîsi esaslarından ve Ermenistanın - sobik baş vekili Simon Vramyan tarafından (Troşak) gazetesinde - neşredilen makaleyi leffen gönderiyorum . Bu makale kongre tara- findan neşredilen beyannamenin bilimum muhalim noktalarını ten- vir etmek itibarıyla büyük bir ehemmiyeti haizdir .

(Vramyanın makalesi)

Önceki kongreye nisbeten Taşnak fırkasının II inci kongresi de- ha münnit şerait tahtında in'ikat etti. Ermeni ve beynelmilal ha- yatta esaslı hiç bir tebeddülât suhur etmekle beraber düveli mazasına münesabatında siyasi yeni ufuklar açan mühim hadiseler baş göstermişti . Her şeyden evvel dört sene evalkine nisbeten ummî sulh bir kat daha takviye edilmiş ve büyük hasmımız olan Bolşevik hükümeti de her taraftan mağlûbiyetlere uğar olmuştur Avrupa da , Asyada olduğu gibi Türkiyede dahi Soviyetlerin mu- fusu tedricen gaybolmakta olup son seneler zarfında Türkiyede Rus yanlı mufusundan tezamen kurtulmak ve Avrupa da daha fazla yak- laşmak temayülâtı görülmektedir. Bu harif mağlûbiyetler netice sind Moskova da dahilî ihtilâfat baş göstermiş ve nihayet Troş- kini teb'idine karar verilmiştir .

Cevaben yazılacak mahazette alt ödeğe şube tarih ve numarasına dâric rica olunur şikâid.

Ek 5-c

Azmi Süslü

T.C.
DİŞİŞLERİ VEKÂLETİ
Genel Müdürlük Üstün Maddeye

IV-18-D
D 65
F 2-10

Sıra :
Hesap :
Unvan :

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI
Yer No. :
Doc. No. :
Vesika No. :

3

Komünist farkasının ikiye ayrılması ve Rusya'da zühür eden dahi-
li ihtilâfât Rusyanın boynolmülel vaziyeti üzerine büyük bir te-
sir icra etmektedir. En baris münasibine bilhassa Türkiyede te-
sadüf edebiliriz. Türkiyede her nevi komünist harekâtı şiddetle
tenkil edilmesine rağmen (Müttefik) Rusya hiç bir şey yapamaz
tedir . Bundan mada Türk hükümeti Rusya ile dostane münasebati-
ni kat etmeden garba yaklaşmakta ve Avrupa vastasiyle (şimalî —
tehlîkoye karşı) vatanının selâmetini temine çalışıyor. Son dört
beş sene zarfında Türkiye yeni hükümetini iclah etmek üzere bü-
yük gayretler sarfetti . Harici sahada elde ettiği bir takım mu-
vaffakiyetlerle hudutlarının emniyetini temin eyledi . Dahilde
dahi gayanı dikkat ve ehemim yeni yeni komünistlerle inkılâbî bir —
kat daha takviye etti . Türkiyenin istikbalı ve mukadderatı ne
olursa olsun bu inkılâplar Türk hayatında gaybolmıyacak işler —
barakacaktır . Türk hudutlarının deyişmesi bizim için ezzemdir.
Ve hadise gayeye doğru ilerliyor . Türk ahaliisi hali hazırdaki
Türkiyeyi doldurabilecek miktarda değildir . Garbi anadoluyu Tür-
klelerle doldürmek mümkün olsa bile şarki Anadolu boş kalaca-
ktır.Oralarda Türk yoktur . Havalii mekâhre Ermeniler ve Kürtle-
re aittir . Bu toprakların asıl sahipleri berhayat olup hakla-
randan feragat etmek istemiyorlar . Ermeniler Soviyet idaresi —
tektinde yaşadıklarından dolayı haklarından bahsedemiyorlar .
Buna mukabil Kürt milleti artık uyanmış olup millî talibâtını
talap ediyor . Hali hazırdaki vaziyetle Kürt hareketi Türkiye —
iqin bir yeniliktir . Her hangi bir Kürt aşiret reisi mes'alesi
yerine (Mür Kürdistan teşkilâtı) mukur etmiştir . Kürtler siya-
sî faaliyete başlamış olup hiç bir kuvvet artık onları durdura-
mas . Diğer taraftan Kürt mes'alesi yakından Ermeni mes'alesine
merbuttur . İki milletin vatan ve hayata yekdiğerine yakından —

Çevresiz yazılacak muharrirata ahi ölcüğe şube tarih ve numarasına derci rica olunur etidim.

Ek 5-d

VERGİ VE KURUM VERGİLERİ

Devlet Umumi Müdürlüğü

Sube

Hasust

Umumi

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ
Yer No. :
Dos. No. :
Vesika No. :

merbut olduğu için Ermeniler Kürt uyanış hareketine azami surette teşahhüt ediyor ve edeceklerdir . Esasen bundan dolayıdır ki Türk hükümeti Kürt hareketinden dışarı endişe oluyor hatta korkuyor çünkü bir şeyh Sait isyanına (50 000) kişinin telefisine ve (100 000) liraya mal oldu . Halbuki mantazak surette inkişaf eden yeni Kürt hareketi gımdiden kağıt kabil olmayan mühim hadiselere sebebiyet verebilir . Türkiyeden bahsederken bu günkü idare den memnun olmayan Lashları , Çerkesleri de unutmazlıdır . Esasen itilâfçılar , halifeciler ve yüz ellilikler bu anasından , azami istifade ediyorlar . Bunlar meyazında basılara günün birinde Türkiyede mevki iktidara geçeceklerini ümit ediyor , basılarında mevki iktidarı ele geçirmek ve idarei hazıraya iskat etmek usre fi'li teşebbüsatta bulunuyorlar . Diğer taraftan Halk fırkasının dahi yokmuş anasından müteşekkil olmadığı da nazarı itibara alınacak diğer mühim bir noktadır . Fırka dahilinde dahi hoşnutsuzluklar ve ihtilâflar mevcuttur . Bütün bu hadiseler an trika ve nifak için müsait zemîn hasırlanmaktadır . Heynelmîlel bir dahillî siyaset umumî vaziyeti usum usadıya tetkik ederek , II inci Taşnak kongresi , fırkanın müstakbel hattı hareketini tesbit eyledi . Bu kararların bağında Ermenistan hakkında varılan karardır . Bu karar mucibinde Taşnak fırkasının en esaslı maksat ve gayesi müstakıl , hür , müttehit Ermenistanı vücude getirmekten ibaret olacaktır . Müstakıl ve müttehit Ermenistan projesinin en büyük düğmanı dün olduğu gibi bu gün dahi Türkiyedir . Geçirdiği siyasî ve içtinaî her nevi inkılaplara rağmen Türk hükümeti Ermeni milletinin mahkûk matalibatına karşı daima aynı itilâfçıs hattı hareket ve siyaseti takip etmektedir . Hiç şüphesiz ki , Türkiye (Pan Türkizm) siyaseti takip etti kçe Ermeni milletinin maddî mevcudiyetine ve siyasî gayelerine

Cevaben yazılacak mukaverata aktir olduğu sube tarih ve numarasına dergi dış olumun emridir .

Azmi Süslü

T.C.
İHLİYE VEKÂLETİ
Sanayiye Umumî Müdürlüğü

Şube
Husulî
Umumî

IV-16-b

D	6
F	2-12

5

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞIVI
Yar. No. :
Dos. No. :
Vesika No. :

büyük bir tohlike teşkil etmektedir . Bundan dolıyadır ki , Tag-nak fırkası her sahada ve her vasta ile Türkiyeye karşı mücadele ye devam etmek vazifesini deruhte etmektedir. Bu mücadele Ermeni aravilerinin Ermenilere iade edilmedikçe ve Ermeni sığınat gaye-lerine karşı muhasemata nihayet verilmedikçe devam oluncaktır. Bu mücadele esnasında her vastadan her fırsattan istifade edeceğiz. Bu itibarla Türklore ve Türkiya projelerine muhalif olan bi-lurum anasır ve tevehhiller bizim tabif mütefiklerimizis addolun-malıdırılar. Türkiye tarafından Ermeni hukukunun tanıdığı gün , Türk - Ermeni münasebati dahi tobeddülâta uğrayacak ve o gün — Türk ve Ermeni milleti için mes'ut bir gün olacaktır. Türkiyeye karşı mücadele yolunda Tagnak fırkası bilhassa Lesan mahadede-mesinin ekidilen sonra Türkiyenin dahilî hayatında mühim bir am-ali teşkil eden Kürt umurunu nazarı dikkatten gaybedemesi, Kürt milletinin itilîlâl mücadelesi Türkiyeye karşı tevoh edilmiş-tir çünkü Kürdistan hürriyetinin anahtarı Türkiyededir bu vadi-de Kürt ve Ermeni menafii birleşmekte olduğı cihetle bu iki mil-letin bilurum kuvvet ve teşkilatları ittihat ederek müttehit — bir cephe teşkil etmek mecburiyetinde bulunuyorlar. Bu cephe mün hasaran Türkiyeye karşı tevoh edilmiş olacak ve İran ile Irak hudutları dahiline kadar tevessül etmeyecektir . Ermeni noktai — nazarına göre İran ile Irak dest kuvvetler olup bunlara karşı — her hangi hasarına hareketten sarfı nazar etmek lâzımdır . Şayn-ı mecruiyettir ki , Kürt rüesası dahi fırkamasız bu hususta-ki noktai nazarına synan kabul oylemiştir . Bu hususta müteadi-yen sarfı messi etmek mecburiyetinde bulunuyoruz . Çünkü Türk-ler ile Bolşevikler İngiliz menafiiini haleldar etmek üzere İran ve Iraktan Kürtleri çilet olarak istimal etmek teşebbüslerinde — bulunuyorlar. Müttehit ve müstakal Ermenistanın diğer büyük düş-manı Soviyet Rusyasıdır.

Cevaben yazılacak muharrirata alt oldeğe şube tarih ve emsarsızına derzi rica olunur olundim.

HALİYE VEKÂLETİ
Emniyet Umumî Müdürlüğü

Şube

Hesap

Umumî

U 65
F 2-10

6

Bu itibarla Bolşevik idaresine karşı Rus milleti tarafından idare edilen müdahaleye karşı tevaccühat beklıyoruz . Ancak Bolşevik idaresinin salutu yalnız Rus milleti tarafından temin edilmelidir. Harif her hangi bir müdahale Bolşevik idaresinin takviyesine mecburiyet verecektir . Ermenistan komşularında Gürcistan ve Azerbaycan ile münasebatı dostane perverde ediyoruz ancak komşularımızın siyasi faaliyetleri esnasında şahsi menfaatler takip ederek Ermeni menafitini nazara itibara bile almak istemiyorlar . Ermenilerle Türkler arasındaki uğurunu nazara itibara almayarak Gürcüler ve Azeriler istiklâl emitlerini el'ân Türkiyeye bağlanmış buluyorlar . Onlar Türkiyenin Kafkasya işlerine müdahale etmesiyle Ermeni milletinin kurban gitmesine hadim olacaklarına umutuyorlar . Farkında bittabi bu gibi bir vasiyete -- iştirak edemes . Istanbuldan veya Antkardan dilte edilen siyasî ot gündüze kadar daima Ermenilik aleghinde olmuştur. Bu itibarla arkasında Türkiye g'ölgisini gördük . Her hangi bir teşebbüs , bince aynı zamanda g'önelidir . Komşularımız Kafkas milletleri için büyük tehlikenin yalnız Rusya değil aynı zamanda Türkiye dahi olduğuna kabul etmelidirler . Bütün bunlara rağmen her iki komşuyla ihtilâfatınısı mütakabil fedakârlıklarla halle daima amade bulunuyoruz . İşte II inci kongresimizin meşgul olduğu başlıca siyasi mesele bunlardan müre'ceydir . Bütün bu mesele -- hâkında kat'î kararlar verilmiş olup artık bu kararların tahakkuk lâzımdır. Bu günden itibaren emri yevminiz şu olacaktır : Verilen kararlara tahakkukuna doğru daima ileri ...

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ	
Yaz No. :	
Das. No. :	
Vekalet No. :	

Asline metabaktır .

Özdemir

Çevresen yazılacak muahharata ait olduğu şube tarih ve numarasına derci rica olunur eldeniz.

Azmi Süslü

T.C.
DÂHİLİYE VEKÂLETİ
Bakanlık İşleri Genel Müdürlüğü

Göbe : 1. Sınıf
Hizmet :
Ünvanı : **11475**

22646

Riyaseti C. U. Kâtipliğine

151/10115/2
T. Bakanlık tarafından
teslim edilmiş tedarik ve
silah silah ve cephanesi
ya da.

A	11-16-2
D	21
F	6-12

GÖK ACELE :

Bir hafta evvel Irak'ın Şabo kasabasında Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında silah ve cephanesi depolandığı ve bu silah-ların Kürdî Mevzun Cemiyeti makası altında Ermeni Taşnak Cemiyeti tarafından Kanişli'da mükim Diğgi Kırker, Hacı Bedo, Sa-sonlu Gero ve bazı Kürdlerin yardımı ile tedarik ve Misul Kürt agretleri tarafından temin edildiği haber alınmıştır.

Keyfiyetin ve bundaki maksadın incelattirilmekte olduğum saygı ile arz ederim.

Baş V, R.C.U.Kâ, Hariciye V, Genel Kurmay Başkanlığına ve Milli Em.N.Reisliğine yazılmıştır.

Dahiliye Vekili

S. Kaya

AS

m. a.

6/8

A

F. 11-2-907

Jf

TURKİYE
RİYASETİCÜMHUR
EVRAKI

8/6741

Karşılık yazılacak bitişe ait olduğu şubenin gün ve sayısının yazılması.

T. O.
DAHİLİYE VEKÂLETİ

Resmîyet Ümmet Müdâriyesi

Şube: **1.G.3.**

Musad:

Umumî: **31561**

23. VI 1938

Gen: Suriye istihbarata.

A	14-16.6
B	65
F	1-120

Riyaseti Cümhur umumî kâtipliğine

ÇOK ACILE :

1 - Fransızların Suriyede girdiye kadar teşahür eden faaliyetleri-
nin; Heybunou , Ermeni ve Süryanilerle Kârtleri kendilerine bağliyerek
hikessâ esirrede bir Hristiyan eksuriyeti yaratmak ve Klesaireyi kan-
dî hakimiyetleri altına alarak Türkiye ile Suriye arasında bir Sta
Tampun vüude getirmek ve kendisine bağladığı bu unsurları icabına
göre Suriye veya Türkiyeye karşı kullanmak olduğu ve yine bu unsurla-
rin Türkiyeden gâpüculuk ve hirasılık yapmalarına göre kullanılmakta be-
lundeği,

2 - Haccoun San Zaaliyetinin Midyat, Habab ve Alyan bölgelerinde
terfihat almasını intae edcek kadar dikkati çektiği haber alınmıştır.

Saygı ile arz ederim .

3 - Bağvâkâlet, R.G.N.Kâtipliğine, Hariciye vekâletine ve
Genel Başkâniğine yazılmıştır .

Dahiliye Vekili

S. Kaya

24- VI - 38

df

6/116

2/3222

Kayıp girecek bilgi altı olduğu şüphesi ile ne istenmiş postalam.

TarihveMedeniyet.Org